

જન્મદિને વધામણી

દિગિ વિપુલભાઈ પટેલ
(મારૂં મંડપ)
મો. ૯૪૨૪૧ ૨૯૨૪૧

જન્મદિને વધામણી વિભાગ અંતર્ગત કોઈપણ વાયક પોતાની તસવીરો પ્રકાશન માટે મોકલી શકે છે. પરંતુ, વાયકોને વિનંતી છે કે મોડામાં મોડી આ તસવીરો જન્મદિવસ હોય તેના અગાઉના દિવસે એક વાગ્યા સુધીમાં અખબારને મળી જાય. વાયકો ઈચ્છે તો આ વિભાગમાં પ્રકાશન હેતુ પોતાની તસવીરો અગાઉથી પણ મોકલાવી શકે છે.

- સંપાદક

ગુજરાત ગાર્મેન્ટ ઝોનમાં ગણતંત્ર દિવસની ઉજવણી

ગુજરાત ગાર્મેન્ટ ઝોન, ગાંધીનગરમાં ગણતંત્ર દિવસની ઉજવણી નિમિત્તે ગાર્મેન્ટ ઉત્પાદકો એકત્ર થયા અને ચેરમેન ત્રિલોકભાઈના હસ્તે ધ્વજ ફરકાવવામાં આવ્યો હતો. તેમણે પોતાના વક્તવ્યમાં જણાવ્યું હતું કે હવેનો સમય દેશને નુકસાનકારક એવા રિવાજોથી મુક્ત થવાનો છે. આ પ્રસંગે ઉપસ્થિત ૭૦૦ જેટલા નાગરિકોએ દેશની પ્રગતિ કાજે નૈતિક મૂલ્યોનું પાલન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી.

એલડીઆરપી-આઈટીઆર દ્વારા એનએસએસ શિબિર

ગાંધીનગર, તા. ૨૮ એલ.ડી.આર.પી.-આઈ.ટી. આર.ના એનએસએસ સ્વયંસંવકો દ્વારા ગાંધીનગર વિસ્તારમાં સ્થિત કે.સી.આર.માં ઉદ્દેશ્યો આપવામાં આવ્યો હતો. આ શિબિરમાં વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા શિક્ષણ, અંધવિશ્વાસ, નશાબંધી, દેશપ્રેમ, સ્વચ્છતા અને ચૂંટણીમાં મતદાનનું મહત્વ જેવા વિષયો પર આધારિત કાર્યક્રમો યોજવામાં આવ્યા હતા. શેરી નાટકો, રેલીઓ, પ્રભાતકેરીના માધ્યમથી ગ્રામલોકોની જાગૃતિ અર્થે પ્રયાસો પણ કરવામાં આવ્યા હતા અને શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે અલગ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ શિબિર અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શન, પ્રોત્સાહન આપવા કેટલો નટવરભાઈ લાડાની, સેન્યુરીયન બ્લડ ડોનર સુકેતુ મહેતા, પ્રો. જે.ડી.રાઓલ, ડીન સંદીપ વશિષ્ઠ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. ગ્રામના વરિષ્ઠ યુદ્ધકાળના મહત્વનો સાથ આ શિબિરને મળ્યો હતો. શિબિરનું સંચાલન એલડીઆરપી આઈટીઆરના એનએસએસ પ્રોગ્રામ ઓફિસર લેફ. નોરિન જે વેપનાના માર્ગદર્શન હેઠળ કરવામાં આવ્યું હતું.

સ્વામિનારાયણ પોલીટેકનીકમાં પ્રથમ ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થી સંમેલન

ગાંધીનગર, તા. ૨૮ ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓ જે તે સંસ્થાની આગવી ઓળખ અને સંસ્થાનું પ્રતિબિંબ હોય છે અને ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓ પોતાની માનવસંસ્થા સાથે જોડાયેલા રહે તે માટે તાજેતરમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ પોલીટેકનીકમાં પ્રથમ એલુમની ફેસ્ટિવલનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે સંસ્થાના એકેડેમિક ડિરેક્ટર પ્રો. ભાવિક શાહ, પ્રો. સંજય શર્મા અને ૨૦૧૪-૧૫માં પ્રવેશ મેળવનારા વિદ્યાર્થીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. ડિરેક્ટર દ્વારા શ્રી સ્વામિનારાયણ એલુમની એસોસિએશનની ભૂમિકા રજૂ કરવામાં આવી હતી અને ભવિષ્યમાં સંસ્થાના પૂર્વ વિદ્યાર્થીઓ પોતાના અને પોતાના મિત્રો થકી સંસ્થા, સમાજ અને પોતાની ઉજવણી કરી શકે તેની રીતે પાયારૂપ ભાગ ભજવી શકે તેનું સંપૂર્ણ માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું હતું. ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સંસ્થા સાથેના પોતાના સંસ્મરણો રજૂ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

રેડિયન્ટ સ્કૂલ ઓફ સાયન્સ સ્કોલરશીપ પરીક્ષામાં ઝળકી

ગાંધીનગર, તા. ૨૮ સરગાસણ સ્થિત રેડિયન્ટ સ્કૂલ ઓફ સાયન્સના કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ ૨૮ ઓક્ટોબરના રોજ રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા લેવામાં આવેલી પ્રાથમિક સ્કોલરશીપ પરીક્ષા તથા માધ્યમિક સ્કોલરશીપ પરીક્ષામાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા, જેનું પરિણામ બોર્ડ દ્વારા તાજેતરમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. રેડિયન્ટ સ્કૂલ ઓફ સાયન્સના પ્રાથમિક વિભાગના બે વિદ્યાર્થી - કાવ્યા અનિલકુમાર પ્રજાપતિ અને ધૈર્યભારથી ચિરાગભારથી ગોસાઈ અને માધ્યમિક વિભાગની વિદ્યાર્થીની ઝાંબલ દિનેશવંદ પંચાલે આ પરીક્ષા પાસ કરી મેરિટમાં સ્થાન હાંસલ કર્યું છે. વિદ્યાર્થીઓની આ સિદ્ધિ બદલ સંસ્થાના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર કમ પ્રિન્સિપાલ જી ટી શનિયારા અને કેમ્પસ ડિરેક્ટર કમ પ્રિન્સિપાલ જે બી વામજીએ તેમને બિરદાવી અભિનંદન પાઠવ્યા છે.

એમ.એસ.સી. ક્યા પછી ક્યા વિકલ્પો ઉપલબ્ધ છે?

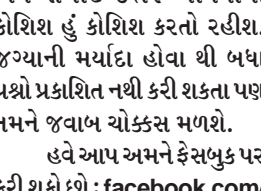

કરિયર કોર્નર
કારકિર્દી માર્ગદર્શક પ્રશ્નકોષ
હાર્દિક કે. પરીબ

શકો છો જે બે વર્ષ નો કોર્સ હોય છે. હવે આપ આપનું એમ.એસ.સી. આપના કોઈ પણ એક મનપસંદ અને આપની રુચિ મુજબ સાયન્સના વિષયનું યથન કરી તેમાં નિષ્ણાત બની શકો છો. વિષયો જેમ કે કેમીસ્ટ્રી, ફિઝિક્સ, મેથેમેટિક્સ, માર્કેટિંગ, કોમ્પ્યુટર વિગેરેમાં આપ તેમાં વિશેષજ્ઞતા મેળવી શકો છો. ઉપર જણાવેલ વિકલ્પોમાંથી એ વિષયમાં વિશેષજ્ઞતા મેળવી શકો છો તેમાં આપને પોતાનું કારિયર બનાવવામાં રસ હોય. એમ.એસ.સી. પૂર્ણ કર્યા બાદ મોટાભાગના વિકલ્પોને બે ભાગમાં વિભાજિત કરી શકાય. એ આગળ ભણવાનું બી નોકરી (જોબ). હવે એમ.એસ.સી. પૂર્ણ કર્યા બાદ આપના માટે એકાધિક વિકલ્પ ઉપલબ્ધ છે જે આપ પસંદ કરી શકો છો. આગળ ભણવું હોય તો આપ તે ભારતમાં ભણી શકો છો અથવા તો વિદેશમાં પોતાનું ભણતર આગળ કરી શકો છો. સૌપ્રથમ વિકલ્પ છે પી.એચ.ડી. જો આપ આપના અભ્યાસને આગળ વધારવા માંગો છો તો આપ આ વિકલ્પ પસંદ કરી શકો છો. પી.એચ.ડી. થયા બાદ આપ વગેરે શરેરોથી પણ આવી શકો છો. આપ સૌનો પ્રતિસાદ મને મૂલ પ્રોત્સાહિત કરે છે. પ્રશ્નોનો ચોક્કસ અને સચોટ ઉત્તર આપવાની કોશિશ હું કોશિશ કરતો રહીશ. જગ્યાની મર્યાદા હોવા થી બધા પ્રશ્નો પ્રકાશિત નથી કરી શકતા પણ તમને જવાબ ચોક્કસ મળશે. હવે આપ અમને ફેસબુક પર કરી શકો છો: [facebook.com/questions.careercorner](https://www.facebook.com/questions.careercorner) પર

એ માટે આપે સૌથી પહેલા તો જે તે પરીક્ષા નો અભ્યાસક્રમ જોવો જરૂરી છે. તેમાં આપેલ વિષય અને એમના ગુણભાર પ્રમાણે ટાર્ગેટ ટેબલ બનાવવું અને એ અનુરૂપ રોજ વાંચન કરવું. અભ્યાસક્રમ માટે આપ જે તે પરીક્ષાની સલાહાર સુચના ધ્યાન રાખી શકો છો અને એને અનુરૂપ તૈયારી કરી શકો છો. આ દરેક પરીક્ષામાં મુખ્યત્વે ગણિત, અંગ્રેજી, સામાન્ય જ્ઞાન અને જગ્યાને અનુરૂપ પ્રશ્નો પૂછાતા હોય છે. ગણિતની વાત કરીએ તો એ માટે આપ ને સૌપ્રથમ અમૂક કરવું. એ સિવાય આપ અલગ-અલગ વિષયનું જ્ઞાન મેળવવા માટે ઈન્ટરનેટ અથવા યુ-ટ્યુબનો પણ ઉપયોગ કરી શકો છો. આમ આપ ઉપયોગી પુસ્તકો નિર્ધારિત અને સતત મેલન કરીને કોઈ પણ પરીક્ષામાં ઉત્તિર્ણ થઈ શકો છો. વધુ જાણકારી માટે આપ અમને એનએસએસ અથવા ઈમેલ કરી શકો છો. શુભકામનાઓ એક જ વલંત કારકિર્દી માટે!

લેવામાં આવે છે. પ્રથમ છે ઓ.એમ.આર આધારિત પરીક્ષા એ ઉત્તિર્ણ કર્યા બાદ લેખિત પરીક્ષા અને ત્યાર બાદ ઈન્ટરવ્યુ. એમાં સૌથી મહત્વ નો પડાવ છે પ્રિલિમ્સ પરીક્ષા. જેમાં બે પેપર આવતા હોય છે. પ્રથમ પેપર ૨૦૦ માર્ક્સ નુ આવે છે જેમાં મુખ્યત્વે આપના વિષય અધારિત એટલે કે આપ આપના ફાઈર્સ્ટ ટરમ્પાન જે પણ વિષય નો અભ્યાસ કર્યો છે એ અનુરૂપ પૂછવામાં આવે છે. દ્વિતીય પેપર આપનું ૫૦ માર્ક્સ નુ આવે છે જેમાં આપને જનરલ સ્ટડિઝ એટલે કે સામાન્ય જ્ઞાન એ મેટલ એબિલિટી એટલે કે તર્ક અધારિત પ્રશ્નો પૂછવામાં આવે છે. આ પરીક્ષા પાસ કર્યા બાદ લેખિત પરીક્ષા આપવાની હોય છે જેમાં મુખ્યત્વે અંગ્રેજી અને આપના વિષય ને લગતા પ્રશ્નો પૂછવામાં આવે છે જેના જવાબ આપે લેખિત સ્વરૂપે આપવાના હોય છે જે ઉત્તિર્ણ કર્યા બાદ આપ ઈન્ટરવ્યુ માટે લાયક ઠરો છો. આમ આ ત્રણ તબક્કા પાસ કર્યા બાદ આપે ડુગ ઈન્સ્પેક્ટરની પરીક્ષા ઉત્તિર્ણ કરી ગણાય છે. તમારા કરિયરને લગતા પ્રશ્નો અમને મોકલી આપો અને અમારા તજજ્ઞો એના સચોટ જવાબ આપશે. આપના પ્રશ્ન સાથે આપનું નામ, ઉમર, ઈમેલ ઈ.કે. મોબાઈલ નંબર, અભ્યાસ અને શહેરનું નામ ચોક્કસ લખવું. ઈમેલ: questions.careercorner@gmail.com વોટ્સએપ નંબર: 8849221653 ફેસબુક: www.facebook.com/questions.careercorner/

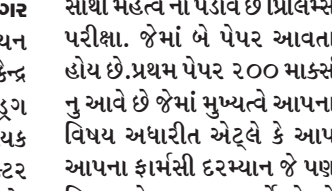
હિતેશ રાણા, હિમતનગર

પણ કરી શકો છો. એમ.ફિલ. એ મોટાભાગે સંશોધન એટલે કે રિસર્ચ પર આધારિત હોય છે. અન્ય એક વિકલ્પ છે આપ કોઈ કંપનીમાં જોબ મેળવી શકો છો. કંપનીમાં જોબ મેળવી શકો છો. એટલે કે આપ એમ.એસ.સી. બાદ પ્રાઈવેટ ક્ષાની જોબ મેળવી શકો છો. એમ.એસ.સી. કર્યા બાદ

ર.હું હાલ ગવર્નમેન્ટ જોબની તૈયારી કરું છું. તો એના માટે પોતાની જાતે (સેલ્ફ સ્ટડી) કોષ પલા સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની તૈયારી કરી શકાય?

- ભૂમિકા પટેલ, ગાંધીનગર ભૂમિકા, એ જાણી ને આનંદ થયો કે આપનો ધ્યેય નક્કી છે અને આપ ગવર્નમેન્ટ જોબ મેળવવા ઈચ્છો છો. હવે આપ એ માટે લેવામાં આવતી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની તૈયારી પોતાની જાતે કરવા ઈચ્છો છો તેના મહત્વના મુદ્દા આપની સમજ રજૂ કરીશું. સૌપ્રથમ તો આપની આપના ધ્યેય પ્રત્યે ગંભીરતા હોવી જરૂરી છે જે તમને સફળ થવા માટે ચોક્કસ મદદરૂપ થશે. સામાન્ય રીતે આપ કોઈ ક્લાસીસમાં જોડાવો છો તો આપને જોઈતું વાતાવરણ મળી શકતું હોય છે. જો આપ સેલ્ફ સ્ટડી કરતાં હોવ તો આપની મેલન સતત અને નિયમિત હોવી જોઈએ એટલે કે આપે જે તે વિષય માટે વાંચન નિયમિત રીતે કરવું જરૂરી

કે. હું બી.કમ માં અભ્યાસ કરું છું. ડ્રગ ઇન્સ્પેક્ટર બનવા માંગુ છું. માહિતી આપશો.

- પિયુષ ખરાડી, ગાંધીનગર યુ.પી.એસ.સી. (યુનિયન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન) દ્વારા કેન્દ્ર સરકારની સંસ્થાઓ હેઠળ ડુગ ઈન્સ્પેક્ટરના પોસ્ટમાં બધા લાયક ઉમેદવારો માટે ડુગ ઈન્સ્પેક્ટર પરીક્ષા હાથ ધરવામાં આવે છે. અરજદારોની ઉમર મર્યાદા ૨૧ વર્ષથી ૩૫ વર્ષની વચ્ચે હોવી આવશ્યક છે. આરક્ષિત કેટેગરીના ઉમેદવારો માટે ૫ વર્ષની છૂટ આપવામાં આવે છે. ચોક્કસ પરીક્ષા પેટર્ન અને અભ્યાસક્રમ નિશ્ચિત નથી જે પરીક્ષા હાથ ધરે છે તે સત્તાધિકાર મુજબ બદલાય છે. પસંદગીનો પ્રથમ રાઉન્ડ લેખિત પરીક્ષા છે. બીજો રાઉન્ડ એ ફીઝીકલ ફિટનેસ રાઉન્ડ છે. અંતિમ પસંદગી પહેલા વાર્ષિકમાં સારી રીતે સ્કોર કરવો જોઈએ. ડુગ અને કોર્સમેટિક્સ નિયમો, ૧૯૪૫ માં સૂચિ 'સી' માં ઉલ્લેખિત ઓછામાં ઓછા એક પદાર્થના ઉત્પાદનમાં અથવા પરીક્ષણમાં અઠાર મહિનાનો અનુભવ, ડુગ અને કોર્સમેટિક્સ નિયમો ૧૯૪૫ માં સૂચિ 'સી' માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ પદાર્થને ઉત્પાદિત કરતી કંપનીઓના નિરીક્ષણમાં ત્રણ વર્ષનો અનુભવ જરૂરી હોય છે. આમ જો આપ આ પરીક્ષા માટે લાયક ઠરો છો. હવે પરીક્ષા ની વાત કરીએ તો આ પરીક્ષા મુખ્યત્વે ત્રણ તબક્કા માં

ગાંધી નિર્વાણ દિન

॥ બીજો મહાકો ॥
સવા ચાર વાગ્યે ગોડસે અને તેમના સાથીઓએ કનૉટ પ્લેસ માટે એક ઘોડાગાડી કરી. ત્યાંથી તેમણે પછી બીજી ઘોડાગાડી કરી અને બિરલા હાઉસથી બે ગજ પહેલા ઉતરી ગયા. બીજી બાજુ પટેલ સાથે વાતચીત દરમિયાન ગાંધી ચરખો ચલાવતા રહ્યા અને આભા દ્વારા પીરસાયેલ સાંજનું જમવાનું બકરીનું દૂધ, કાચી ગાજર, બાફેલા શાક અને ત્રણ સંતરા ખાતા રહ્યા. આભાને ખબર હતી કે ગાંધી પ્રાર્થના સભામાં મોડેથી જવું બિલકુલ પસંદ નથી કરતા. તે પરેશાન થઈ. પટેલને ટોકવાની તેમની હિંમત ન થઈ. કશું પણ કહી શક્યા ન હતા તો ભારતના લોખંડી પુરુષ. તેમની એ પણ હિંમત ન થઈ કે તે ગાંધીને યાદ અપાવે કે તેમને મોડું થઈ રહ્યું છે. છેવટે તેમણે ગાંધીની ખિસ્સા ઘડિયાળ ઉઠાવી અને ધીરેથી હલાવીને ગાંધીને યાદ અપાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો કે તેમને મોડું થઈ રહ્યું છે. તેથી મણિબેને હસ્તક્ષેપ કર્યો અને ગાંધી જ્યારે પ્રાર્થના સભામાં જવા માટે ઉઠ્યા તો પાંચ વાગીને ૧૦ મિનિટ થવા આવી હતી. ગાંધીજીએ તરત પોતાની ચપ્પલ પહેરી અને પોતાનો ડાબો હાથ મનુ અને જમણો હાથ આભાના ખભા પર મુકીને સભા તરફ ચાલી નીકળ્યા. રસ્તામાં તેમણે આભા સાથે મજાક કરી. ગાજરનો ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે કહ્યું કે આજે તે મને ઢોરને ખવડાવે તેવું જમવાનું આપ્યું. આભાએ જવાબમાં કહ્યું, 'પણ ભા તો આ ખોરાકને ઘોડાનો ખોરાક કહી શકો છો.' ગાંધી બોલ્યા, 'મારી દરિયાદિલી જુઓ કે હું તેનો આનંદ ઉઠાવી રહ્યો છું, જેની કોઈ પરવા નથી કરતું.' આભા હસી પણ ટોકવાનું પણ ન ભૂલી, 'આજે તમારી ઘડિયાળ વિચારી રહી હશે કે તેની ઉપેક્ષા કરવામાં આવી રહી છે.' ગાંધી બોલ્યા, 'હું મારી ઘડિયાળ તરફ કેમ જોઉં.' પછી ગાંધી ગંભીર થઈ ગયા, 'તમારે કારણે મને ૧૦ મિનિટ મોડું થઈ ગયું છે. નર્સનું એ કર્તવ્ય હોય છે કે તે પોતાનો કામ કરે ભલે ત્યાં ઈશ્વર પણ કેમ હાજર ન હોય. પ્રાર્થના સભામાં એક મિનિટનું પણ મોડું થાય તો મને વિડ થઈ છે.'

આ વાત કરતા-કરતા ગાંધી પ્રાર્થના સ્થળ સુધી પહોંચી ચુક્યા હતા. બંને બાળકીઓના ખભા પરથી હાથ હટાવીને ગાંધીએ લોકોના અભિવાદનના જવાબમાં હાથ જોડી લીધા.

ડાબી બાજુથી નથુરામ ગોડસે તેમની તરફ નમ્યો અને મનુને લાગ્યું કે તે ગાંધીના પગે પડવાની કોશિશ કરી રહ્યો છે. આભાએ ચિડાઈને કહ્યું કે તેમને પહેલા જ મોડું થઈ ચુક્યું છે. તેમના રસ્તામાં અવરોધ ન ઉભો કરવામાં આવે. પણ ગોડસેએ મનુને ધક્કો માર્યો અને તેના હાથમાંથી માળા અને પુસ્તક નીચે પડી ગયાં.

તે પુસ્તક અને માળા ઉઠાવવા માટે નીચે નમી ત્યારે જ ગોડસેએ પિસ્તોલ કાઢી અને એક પછી એક ત્રણ ગોળીઓ ગાંધીજીની છાતી અને પેટમાં ઉતારી દીધી.

તેમના મોઢામાંથી નીકળ્યું, 'રામ.' અને તેમનું જીવનહીન શરીર નીચે તરફ પડવા લાગ્યું. આભાએ નીચે પડી રહેલા ગાંધીના મસ્તકને પોતાના હાથનો સહારો આપ્યો. પછી નથુરામ ગોડસેએ પોતાના ભાઈ ગોપાલ ગોડસેને જણાવ્યું કે બે છોકરીઓને ગાંધીની સાથે જોઈને તેઓ થોડા પરેશાન થયા હતા.

તેમણે જણાવ્યું હતું, 'ફાયર કર્યા પછી મેં કરીને પિસ્તોલને પકડતા પોતાનો હાથને ઉપર ઉઠાવી રાખ્યો અને પોલીસ. પોલીસ.. બપો મરવા લાગ્યો. હું ઈચ્છતો હતો કે કોઈ એ જુએ કે આ યોજના બનાવીને અને જાણીજોઈને કરવામાં આવેલું કામ હતું. મેં કોઈ રોશમાં આવીને આવું કામ નહોતું કર્યું. હું એવું પણ નહોતો ઈચ્છતો કે કોઈ કહે કે મેં ઘટનાસ્થળ પરથી ભાગવાની કે પિસ્તોલ ફેંકવાની કોશિશ કરી હતી. પણ એકાચક બધું જાણે થંબી ગયું અને ઓછામાં ઓછા ત્રણ મિનિટ સુધી કોઈ મારી પાસે ફરક્યું નહીં.'

નાથુરામને જેવો પકડવામાં આવ્યો કે ત્યા હાજર માળી રઘુનાથે પોતાની ખૂરપોથી નથુરામના માથા પર વાર કર્યો જેનાથી તેના માથામાંથી લોહી નીકળવા માંડ્યું. પણ ગોપાલ ગોડસેએ પોતાના પુસ્તક 'ગાંધી વધ ઓર મેં' માં આ વાતનું ખંડન કર્યું છે. હા પણ તેમના પકડાયા પછી થોડી મિનિટોમાં જ કોઈએ લાકડીથી નથુરામના માથા પર ધા કર્યો અને જેનાથી તેમના માથામાંથી લોહી વહેવા લાગ્યું હતું.

ગાંધીની હત્યાના થોડી જ મિનિટોમાં વાયસરોય લોર્ડ ત્યા પહોંચી ગયા. કોઈએ ગાંધીજીના સ્ટીલ રિમના ચરમા પિતારી દીધા હતા. મીણખતીની લાઈટમાં ગાંધીના નિષ્ણાણ શરીરને ચરમા વગર જોઈને માઉન્ટેટન તેમને ઓળખી પણ શક્યા નહીં.

કોઈએ માઉન્ટેટનના હાથમાં ગુલાબની કેટલીક પંખડીઓ પકડાવી દીધી. લગભગ ચૂચ્ચમાં તાકતા માઉન્ટેટને તે પાંખડીઓ ગાંધીના પાર્શ્વ શરીર પર ચઢાવી. આ ભારતના અંતિમ વાયસરોયની એ વ્યક્તિને અંતિમ શ્રદાંજલિ હતી જેમણે તેમની પરદાદીના સામ્રાજ્યનો અંત કર્યો હતો. મનુએ ગાંધીનું માથું પોતાના ખોળામાં લીધું હતું અને એ માથાને પંખાની રહી હતી જેનાથી માનવતાના હકમાં અનેક મૌલિક વિચાર ફૂટ્યા હતા.

બનાડ શો એ ગાંધીના મોત પર કહ્યું, 'એ દેખાય છે કે સારું થવું કેટલું ખતરનાક હોય છે.'

દક્ષિણ આફ્રિકાથી ગાંધીના યુર વિરોધી ફીલ્ડ માર્શલ જૈન સ્મટ્સએ કહ્યું, 'આ મારી વચ્ચેનો રાજકુમાર નથી રહ્યો.'

કિંગ જોર્જ ષષ્ટમે સંદેશ મોકલ્યો, 'ગાંધીના મોતથી ભારત જ નહીં સંપૂર્ણ માનવતાને નુકસાન થયું છે.'

મહાત્મા ગાંધીની શવયાત્રામાં પંડિત જવાહરલાલ નેહરુને સૌથી ભાવુક સંદેશ પાકિસ્તાનથી મિયાં ઈફિતખારુદીન તરકથી આવ્યો, 'ગયા મહિનાઓમાં આપણામાંથી જેમણે માસૂમ પુરુષો, સ્ત્રીઓ અને બાળકો પર પોતાનો હાથ ઉઠાવ્યો છે કે આવી હરકતનું સમર્થન કર્યું છે, ગાંધીની મોતનો એ ભાગીદાર છે.'

મોહમ્મદ અલી જિન્નાએ પોતાના શોક સંદેશમાં કહ્યું, 'તે હિંદુ સમુહના મહાન લોકોમાંથી એક હતા.'

જ્યારે જિન્નાના એક સાથીએ તેમને સમજાવવાની કોશિશ કરી કે ગાંધીનું યોગદાન એક સમુદાયથી અનેક ગણું વધારે હતું. જિન્ના પોતાની વાત પર કાયમ રહ્યા અને બોલ્યા, 'પેટ ઈઝ વોટ ઈ વોઝ - અ ગ્રેટ હિંદુ.'

જ્યારે ગાંધીના પાર્શ્વ શરીરને અગિન આપવામાં આવી રહી હતી ત્યારે મનુએ પોતાનો ચહેરો સરદાર પટેલના ખોળામાં મુકી દીધો હતો અને રડી રહી હતી. જ્યારે તેણે પોતાનો ચહેરો ઉઠાવ્યો અને અનુભવ કર્યો કે સરદાર અચાનક વૃદ્ધ થઈ રહ્યા હતા.

